

زیربنای اعتماد، کارآمدی و توسعه در ایران

غلامعلی رموی
کارشناس اقتصاد

یکی از کلیدی‌ترین مفاهیم توسعه در جهان امروز، مفهوم Professionalism یا همان «حرفه‌ای بودن» است. حرفه‌ای بودن تنها به‌معنای داشتن تجربه یا مهارت نیست، بلکه مجموعه‌ای از ویژگی‌هاست: تسلط علمی و فنی بر حوزه کاری، رعایت اخلاق و یکپارچگی، پاسخگویی در برابر جامعه، تعهد به کیفیت و آموزش مداوم. هرچا این اصول نهادینه نشده، توسعه پایدار شکل گرفته و اعتماد اجتماعی افزایش یافته‌است و هرچنان‌دایده گرفته‌شده، فساد، ناکارآمدی، اتلاف منابع و بی‌اعتمادی عمومی فراگیر شده‌ است. ایران امروز در بسیاری از حوزه‌ها با بحران نبود رفتار حرفه‌ای مواجه است. از اقتصاد و بازار تا سیاست و ورزش، غیبت این اصل کلیدی نه تنها موجب تخلفات گسترده و هزینه‌های سنگین شده، بلکه مسیر توسعه را نیز منحرف کرده‌ است. (James W. Begun ۱۹۸۶) در پژوهش خود حرفه‌ای بودن را به‌عنوان ترکیبی از مهارت تخصصی، اخلاقی اجتماعی و پاسخگویی معرفی می‌کند. یک پزشک حرفه‌ای صرفاً درمانگر نیست، بلکه حافظ اعتماد بیماران است؛ همان‌طور که یک مشاور املاک حرفه‌ای، موظف است اطلاعات را کامل و صحیح به مشتری ارائه دهد و حقیقت را کتمان نکند. در بازار، حرفه‌ای بودن همان خط تمایز میان فعال اقتصادی متعهد و خلاق با فرصت‌طلبی است که تنها به سود کوتاه‌مدت می‌اندیشد. پژوهش‌های تطبیقی نشان داده‌اند هرچه سطح حرفه‌ای‌گری در مشاغل بالاتر باشد، میزان اعتماد عمومی افزایش یافته و کیفیت خدمات ارتقا می‌یابد (Engström et al. ۲۰۲۳).

رفتار غیر حرفه‌ای در ایران هزینه‌های سنگینی بر دوش جامعه گذاشته است:

-اقتصاد: تخلفات صنعتی، کم‌روشی، رانت و فرصت‌طلبی منابع ملی را نابود کرده و بی‌اعتمادی عمومی نسبت به بازار را گسترش داده‌ است. براساس گزارش بانک جهانی (۲۰۲۰)، فساد نبود کاهمیت حرفه‌ای یکی از مهم‌ترین موانع رشد بهره‌وری در ایران است.

-ادارات و سازمان‌ها: بسازده پایین کار، تاخیر در انجام وظایف و خطاهای مکرر در دستگاه‌های دولتی ناشی از فقدان آموزش حرفه‌ای و عدم پایبندی به استانداردهاست. این امر موجب اتلاف زمان و سرمایه ملی شده‌ است.

-جامعه: نبود رفتار حرفه‌ای در زندگی روزمره، از رانندگی گرفته تا مشاغل کوچک، به شکل بی‌قانونی، تخلف و بی‌اعتمادی خود را نشان می‌دهد.

رقابت میان احزاب و جناح‌های سیاسی در ایران، به‌جای آنکه براساس شناسایی نقاط ضعف و ارائه برنامه‌های کارآمدتر باشد، بیشتر به عرصه عناد و حذف رقابت تبدیل شده‌ است. در چنین فضایی، اصول حرفه‌ای کنار گذاشته می‌شود و حتی رفتارهای غیرمنصفانه برای کنار زدن طرف مقابل به کار می‌رود. نتیجه این رویکرد، اتلاف توان و انرژی احزاب در نزاع‌های درونی است. به‌همین دلیل، در زمان انتخابات، بسیاری از گروه‌ها فاقد برنامه‌های روشن و سناریوهای علمی هستند و تنها به شعارهای پوپولیستی بسنده می‌کنند. این وضعیت به‌جای تقویت دموکراسی، موجب کاهش اعتماد مردم به سیاست می‌شود (Huntington, ۱۹۹۱).

در اقتصاد، آثار رفتار غیر حرفه‌ای بسیار خطرناک تر است. وقتی مدیریت حوزه‌های کلیدی به‌دست افراد فاقد تخصص می‌افتد، نتیجه بی‌ثباتی جزرات چوبی وویژه‌خواری نیست. در چنین فضایی، نخبگان و نیروهای حرفه‌ای یا به حاشیه‌رانده می‌شوند یا به کلی از چرخه تصمیم‌گیری حذف می‌شوند. پیامد آن کاهش نوآوری، قرار سرمایه انسانی و هدررفت منابع است.

در ورزش ایران نیز فقدان حرفه‌ای بودن مشهود است.انتخاب مربیان و مدیران ورزشی اغلب نه براساس شایستگی و کارنامه حرفه‌ای، بلکه طبق روابط و منافع شخصی انجام می‌گیرد. در بسیاری از موارد، حتی وقتی ضعف فرد آشکار است، باز هم منافع گروهی بر منافع ملی غلبه می‌کند. نتیجه آن ناکامی‌های بین‌المللی، اتلاف استعدادهای ورزشی و بی‌اعتمادی افکار عمومی است. هیچ جامعه‌ای بدون آموزش حرفه‌ای نمی‌تواند توسعه یابد. در گذشته در ایران، آموزش مکلاس به تجار و بازاریان بخشی از نظام تربیتی بود. این آموزش‌ها، هرچند با صبغه دینی، در اساس آنان را برای ایفای نقش حرفه‌ای در بازار آماده می‌کرد. در آن نظام، ربا، احتکار و تقلب به‌شدت مذموم بود و صداقت و امانت به‌عنوان معیار اصلی رفتار حرفه‌ای شناخته می‌شد.

در دنیای امروز نیز همین قاعده برقرار است. (Freidson ۲۰۰۱) نشان می‌دهد که در جوامع توسعه یافته، آموزش تخصصی از سطح مدارس فنی تا دانشگاه و سپس عضویت در نهادهای حرفه‌ای، افراد را برای مسئولیت‌های مشخص آماده می‌کند. پزشک، وکیل، سیاستمدار یا ورزشکار، همگی باید آموزش‌های تخصصی را بگذرانند و تحت نظارت دائمی نهادهای حرفه‌ای عمل کنند. با عنایت به مطالب پیش گفته به‌نظر می‌رسد که حرکت به‌سمت جامعه‌ای حرفه‌ای در ایران، نیازمند مجموعه‌ای از اصلاحات اساسی است:

- اصلاح آموزش: ایجاد رشته‌های تخصصی و مهارت‌محور در دانشگاه‌ها و موسسات فنی برای آماده‌سازی نیروهای حرفه‌ای.
- نظارت شفاف: تقویت نهادهای حرفه‌ای و مستقل برای صدور مجوز، نظارت بر عملکرد و برخورد با تخلفات.
- آموزش مداوم: الزام به بازآموزی و آزمون‌های دوره‌ای برای مشاغل حساس و تخصصی.
- پاسخگویی: ایجاد سیستم‌های ارزیابی عملکرد و پاداش‌دهی براساس کیفیت واقعی خدمات.
- فرهنگ‌سازی: آگاهی‌بخشی به مردم برای مطالبه خدمات حرفه‌ای و حمایت از افراد متعهد و متخصص.
- بازگشت به ارزش‌ها: احیای مبانی اخلاقی و دینی در رفتار حرفه‌ای، همچون صداقت، امانت و عدالت، که در فرهنگ ایرانی – اسلامی ریشه‌ای دیرینه دارد.
- رفتار حرفه‌ای نه یک انتخاب لوکس، بلکه ضرورتی بنیادین برای توسعه پایدار ایران است. در سیاست، حرفه‌ای بودن می‌تواند رقابت سالم و رشد دموکراسی را تضمین کند؛ در اقتصاد، فعالان حرفه‌ای می‌توانند بازار را از فرصت‌طلبی به‌سمت خلاقیت و ارزش آفرینی سوق دهند؛ در ورزش، انتخاب‌های حرفه‌ای می‌تواند استعدادهای راشکوفاکند و جایگاه کشور را ارتقا دهد. ایران امروز برای عبور از بحران‌های ناکارآمدی و بی‌اعتمادی، بیش از هر چیز به «بناهای حرفه‌ای» نیاز دارد؛ انسان‌هایی که آموزش دیده، مسئولیت‌پذیر و متعهد به اخلاق و تخصص باشند. حرفه‌ای بودن همان حلقه مفقوده‌ای است که می‌تواند مسیر توسعه ایران را باز کند.

خبر

در بیست‌ودومین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی ایران و پاکستان عنوان شد

هدف گذاری ۱۰میلیارد دلاری تجارت دو جانبه

بیست‌ودومین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی ایران و پاکستان به ریاست فرزانه صادق، وزیر راه و شهرسازی جمهوری اسلامی ایران و جام کمال‌خان، وزیر تجارت و بازرگانی جمهوری اسلامی پاکستان، ۲۴ و ۲۵ شهریور ۱۴۰۴ در تهران برگزار شد. برگزاری نشست‌های کمیسیون با هدف توسعه و تعمیق همکاری‌های دو جانبه در حوزه‌های تجارت، بازرگانی، سرمایه‌گذاری، بانکی، انرژی، صنعت، حمل‌ونقل، زیرساخت، همکاری‌های اجتماعی، فرهنگی و استانی نیز از برنامه‌های جانبی اجلاس بود.

توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل

وزیر راه و شهرسازی با اشاره به اهمیت همکاری‌های حمل‌ونقلی، بر ضرورت توسعه زیرساخت‌های مرزی، افزایش ظرفیت پارکینگ‌ها در مرزهای میرجه‌اه و تفتان و احداث خط‌آهن در مسیر زاهدان – تفتان – کویته تأکید کرد.

وی ادامه داد: راه‌اندازی خطوط کشتیرانی میان بنادر کراچی از جمله پورت قاسم و گوادر و بنادر چهارپار و بندرعباس از دیگر موضوعات مهم در این حوزه است. صادق همچنین با اشاره به راه‌اندازی پرواز مستقیم تهران –اسلام‌آباد در ۱۸ شهریور، از لزوم افزایش مقاصد پروازی، همکاری‌های فرودگاهی و توسعه تردد ناوگان هوایی در کریدورهای هوایی دو کشور خبر داد.

وی از برنامه‌ریزی برای راه‌اندازی قطار ماهانه اکو در مسیر اسلام‌آباد – تهران – استانبول خبر داد و آن را یکی از پروژه‌های راهبردی منطقه‌ای در حوزه ریلی عنوان کرد.

تقویت همکاری در کشاورزی، انرژی و ارتباطات

وزیر راه و شهرسازی با اشاره به ظرفیت‌های گسترده در حوزه کشاورزی، بر آمادگی شرکت‌های ایرانی برای صادرات محصولات ایران تأکید کرد.

وی بانظر به اهمیت همکاری‌های انرژی محور، از بهره‌برداری رسمی خط ۱۳۲ کیلوولتی پلان –جوانی خبر داد و افزود: اتصال شبکه فیبر نوری بین دو کشور و توسعه همکاری‌های ارتباطی نیز از دیگر زمینه‌های همکاری توسعه بازارچه‌های مرزی است. صادق در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به افزایش تعداد بازارچه‌های مرزی مشترک، از بازگشایی بازارچه پیشین –مند در تاریخ ۸ شهریور ۱۴۰۴ به‌عنوان یک گام مثبت در راستای بهبود رفاه و اشتغال مرزنشینان یاد و ابراز امیدواری کرد به‌زودی سایر بازارچه‌ها نیز افتتاح شوند.

وی در ادامه بانظر به ظرفیت‌های فرهنگی، علمی و گردشگری میان دو کشور، خواستار تشکیل کمیته‌های تخصصی مشترک برای بهره‌برداری از این ظرفیت‌ها شد و ابراز امیدواری کرد؛ با جمع‌بندی مذاکرات کارشناسی و امضای تفاهنامه‌هایی اجلاس، بتوانیم گام‌های عملی و موثری برای ارتقای سطح همکاری‌های اقتصادی و تجاری میان ایران و پاکستان برداریم.

کشورهای اسلامی ارتباط خود را با رژیم صهیونیستی قطع کنند

تاکید بر اینکه کشورهای اسلامی باید وحدت و انسجام خود در قبال اقدامات رژیم‌صهیونیستی را افزایش دهند، گفت: کشورهای اسلامی باید با یکدیگر وحدت داشته باشند و با اقدامات عملی در حوزه اقتصاد، فرهنگی و اجتماعی، ارتباط خود را با رژیم‌صهیونیستی قطع کنند. رئیس‌جمهور اضافه کرد: این رژیم در غزه نسل‌کشی می‌کند، زنان، کودکان و سالمندان با گرسنگی و تشنگی محکوم به مرگ شده‌اند و متأسفانه آمریکا با پشتیبانی و تدارکات خود از رژیم اپارتاید صهیونیستی به این اقدامات مشروعیت می‌بخشدند. پزشکیان با ابراز امیدواری نسبت به حصول نتیجه در نشست اجلاس اضطراری سران سازمان همکاری اسلامی و اتحادیه عرب، تصریح کرد: کشورهای اسلامی باید وحدت و انسجام خود در قبال اقدامات رژیم‌صهیونیستی را افزایش دهند و تلاش کنند که جنایات این رژیم در مجامع بین‌المللی و حقوقی موردپیگیری قرار گیرد. کشورهای اسلامی باید با یکدیگر وحدت داشته باشند و با اقدامات عملی در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، ارتباط خود را با رژیم‌صهیونیستی قطع کنند. وی تأکید کرد: اگر مسلمانان «بدواً وحاده» باشند، آنها جرأت نخواهند کرد که به کشورهای ما تجاوز کنند و تمام قوانین بین‌المللی را زیر پا بگذارند.

ویژه تر از خبر

ایران نایب‌رئیس کنفرانس سالانه آژ انس شد

ابراز انتقاد کرد و تعلیق بازرسی‌ها را ناشی از تجاوزات نظامی دانست. رئیس سازمان انرژی اتمی ایران توضیح داد: ایران همچنان عنوان بی‌تی است و تعامل با آژانس در قالب تر تریبات جدید و بارف‌نگرانی‌های امنیتی ادامه خواهد داد. اسلامی در ادامه، بدهدعی طرف‌های غربی در برجام را یادآور شد و مخالفت شدید ایران با فعال‌سازی مکانیسم ماشه از سوی ۳ کشور اروپایی را اعلام کرد و خواستار پایان یافتن قطعنامه ۲۲۳۱ طبق زمان‌بندی مقرر در ۱۸ اکتبر ۲۰۲۵ شد. رئیس سازمان انرژی اتمی تأکید کرد: ایران تحت‌فشارها تسلیم نخواهد شد و حقوق هسته‌ای خود را حفظ می‌کند. وی از کشورهایی که در دفاع از منشور ملل متحد و اصول بین‌المللی در کنار ایران ایستاده‌اند، قدردانی کرد و خواستار محکومیت رسمی حملات به تأسیسات هسته‌ای ایران شد.

اسلامی با اعلام اینکه، ایران پیش‌نویس قطعنامه‌ای را برای محکومیت حمله به تأسیسات هسته‌ای ارائه کرده است، گفت: این پیش‌نویس کاملاً مبتنی بر حفاظت از مأموریت آژانس، در انطباق کامل با اساسنامه آن و پایبندی به اصول اساسی حقوق بین‌الملل و منشور سازمان ملل متحد است. وی تأکید کرد: این مسئولیت کنفرانس است که در برابر هر گونه تلاش برای عادی‌سازی یا حتی مشروعیت‌بخشیدن به چنین حملات غیرقانونی مقاومت کرده و قاطعانه از اصول مشترک و اساسی جامعه بین‌المللی و همچنین مأموریت اساسنامه‌ای آژانس حمایت کند.

باوجود مخالفت آمریکا و رژیم‌صهیونیستی، ایران با تصویب کنفرانس عمومی به‌عنوان نایب رئیس شصت‌ونهمین کنفرانس عمومی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی انتخاب شد. به‌گزارش ایسنا، روز دوشنبه و در نخستین ساعات آغاز شصت‌ونهمین کنفرانس سالانه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در وین، موضوع کاندیداتوری ایران برای نایب‌رئیس‌ی این کنفرانس در نشست مطرح شد که با مخالفت نماینده اسرائیل و برخی کشور دیگر با تحریک آمریکا مواجه شد. در همین حال محمد اسلامی، رئیس سازمان انرژی اتمی ایران روز دوشنبه و طی سخنرانی در کنفرانس عمومی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، حملات اخیر رژیم‌صهیونیستی و آمریکا به تأسیسات هسته‌ای ایران را نقض آشکار حقوق بین‌الملل، منشور سازمان ملل و اساسنامه آژانس دانست و تأکید کرد که این اقدامات بی‌سابقه، هم علیه ایران و هم علیه اعتبار آژانس و نظام پادمان است. اسلامی گفت: آژانس و شورای امنیت به‌دلیل فشار آمریکا نتوانستند واکنش قاطع نشان دهند و این امر پرسش‌هایی جدی درباره اعتبار پادمان ایجاد می‌کند.

رئیس سازمان انرژی اتمی با بیان اینکه ایران تسلیم فشارها نخواهد شد، از اعضا خواست که حملات به تأسیسات هسته‌ای ایران را محکوم و تکرانی‌های امنیتی مشروع ایران را بر طرف کنند و تمامیت و بی‌طرفی را به آژانس برگردانند. وی با اشاره به همکاری گسترده ایران با آژانس و وجود نداشتن هیچ مدرکی درباره انحراف هسته‌ای، از سکوت آژانس در محکومیت حملات

بازار نوشت افزار در آستانه سال تحصیلی

عکس: ایرنا